

տատեցին միւս երկու նուիրակներն ալ՝ որոնց ստորագրութեան ներկայացուց Կիւ-
րեղ Նեստորի դատապարտութեան վճիռը :

Գ Նիստին յաջորդող տեղեկագրին մէջ՝
զոր ժողովը Կայսեր ուղղեց՝ Կիւրեղի, երեք
նուիրակներուն և գլխաւոր Հայրապետնե-
րուն ստորագրութեամբ, կը ծանուցանէ Ս-
րեւելքի համախոհութիւնը Եփեսոսի մէջ՝
Սրեւելքի Եկեղեցիներու Ա Նիստի որոշ-
ման, ու կը խնդակցի: Միւս կողմէն ա-
ւարտած ըլլալով ժողովին նպատակը, սով,
հիւանդութիւն, ծերութիւն, թեմերու կա-
րէքը՝ կը ստիպէր փակուիլ, և թէ ժա-
մանակն էր Պոլսոյ աթոռին արժանաւոր
յաջորդի մը ընտրութեան գալու:

Ուրիշ տեղեկագիր մ'ալ՝ զոր ժողովը
փութացուց Կեղեաստինոսի, հաշիւ կու տայ
իրազարձութեանց, կը յիշատակէ Յովհ-
Անտիոքացիի չարամիտ բացակայութիւնը,
30 անարժան եպիսկոպոսներու հետ ընդ-
դիմութիւնը, ու չարածոյովով զԿիւրեղ
և զՄեթոն դատապարտելը, հուսկ արուած
ժողովական դատապարտութիւնը ու բա-
նադրանքը Յովհաննիսեանց գէմ, զոր վա-
ւերացնելու կը հրաւիրէ զԿեղեաստինոս:
Այս թուղթիս ստորագրեցին Յորնաղ, ե-
րեք նուիրակները և ուրիշ եպիսկոպոսներ:

Սակայն Հոռոմ չվաւերացուց միայն այս
վերջին կէտը, հակառակ իր նուիրակներուն
մասնակցութեան, որովհետեւ իր յանձնած
իշխանութենէն անդին անցած էին: Մա-
նաւանդ թէ պարտադրեց որ Եփեսական
Հարք սիրաշահէին Սրեւելեանները՝ թուղ-
թով մը: Կեղեաստինոսի այս քայլը,
Կայսրէն ալ օժանդակուած՝ Եփեսական
հայրերու մնայուն յանձնախումբի փա-
կումը յետաձգելով, առիթ եղաւ երկու
կողմերու միջեւ բանագնացութիւններու,
որոնք 433ի ուրախալի համաձայնագրի
բանաձեւին առաջնորդեցին:

Հոս կը կնքենք մեր ցուցադրութիւնը՝
Եփեսոսի Ս. Ժողովին Դաւանական հար-
ցին յարակից պատմական պարագանե-
րուն մէջ:

* * *

1. Mansi, IV, 1329-1337.

Սրեւելք՝ մտքի նրբութիւններու և հան-
ճարի խոյանքներու հոգն եղած է. Սրեւ-
մուտը՝ կազմակերպութեան, գործնական
ձեռնարկներու, կամքի տիրապետութեան
հայրենիքը՝ հոռոմէական քաղաքակրթու-
թեան զրոշմով: Քրիստոնէութիւնը աս-
տուածային կրօնը, իբրեւ գերբնական
ուժ մը որ կը վերածնի ու կ'ազնուացնէ
բնութիւնը, մեծապէս նպաստեց քաղաքա-
կրթութեան յաղթանակներուն զարգաց-
ման, և մինչ վստահացաւ Եկեղեցւոյ նաւին
զեկը Պետրոսի և իր յաջորդներուն՝ Հոռոմի
Աթոռին վրայ, անոր խնդրին փարոսը գե-
րակշիւորէն Սրեւելեան մտքով ճառագայթեց:

Սրեւմուտը՝ իր ազնուոյններուն մէջ ալ
գործնական եղաւ. ապացոյց՝ Պեղագեանու-
թիւնն և Լուտերականութիւնը. փրկագոր-
ծութիւնն ու մարդն է անոնց առարկան:
Սրեւելք՝ իր մոլորութիւններուն մէջ իսկ
վերաթուիչ հայեցող մ'եղաւ Գնոստիկեա-
նութեան, Սրիոսականութեան, Նեստորա-
կանութեան եւն. առարկան Եռանձնեայ
աստուածութիւնն է ու Քրիստոս ինքը:
Նեստոր՝ մոլորեալ մ'է, բայց նրբամիտ.
Ս. Կիւրեղ՝ նրբագոյն եւս ու թափանցող.
Ս. Կեղեաստինոս՝ կը փայլի իբրեւ վաւ-
չագէտ, ողջամիտ ու կորովի կամք:

Հոռոմ՝ միշտ ձեռք կարկառեց Սրեւելեան
խոյացող մտքին թափառութիւնը կորզե-
լու վերէն՝ որքան Սրեւելքն իր աջն ամ-
փոփած չէր: Երկու աշխարհներու համե-
բաշխութիւնը հրաշակերտներ յօրինեց ծո-
ցին մէջ Եկեղեցւոյ՝ որ կը պանծայ միշտ
իր Սրեւելեան Ս. Հայրերով:

Կիւրեղի արեւը չնսեմացաւ Հոռոմի ե-
պիսկոպոսին ենթարկուելով, ոչ ալ Կե-
ղեաստինոսի հեղինակութիւնը՝ Կիւրեղի մէջ
աստուածաբանութեան արծիւը ճանշնա-
լով: Մինչ ահա բաժանումով Սրեւելեան
Եկեղեցիներու ինքնագլխութիւնը պահպա-
նել իսկ չգօրեց հինաւուրց փայլն ու փառ-
քը. և այսօր իր խորտակուած պարիսպ-
ներէն ներս է արդէն բողոքականութիւնը
իր աւերիչ հոսանքով:

Հ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՄՍՏՈՒՆԻ

Տ Ա Ղ Ե Ս. Ա Ս Տ Ո Ր Ա Տ Ս Տ Ի Ն Ն

(ՏԵԱՌՆ ԿՈՄԻՏԱՍԱՅ ԵՐԶԱՆԻԿ ՔԱՀԱՆԱՅԻ)

Աստուածաճիւն կոյս, արարչին Տեօղ, արսի վերաւերսը,
Բաւիկն մայր եղեր, բարձօղ անիճից, բարեխօս լեր միշտ: Տէր ողորմեա՛:

Գովեալդ ի կանայս, գոշիս համայն կոշից, գեղագոյն գոտար.
Դասուց երջանկաց, դռնն եղեր մոխից, դռնաւոր երանունի: Տէր ողորմեա՛:

Երկինք և երկիր, երանեմ կոշիդ, երգես հրրձռանաց:
Զօրք անւարժեակակնք, զփառս վերառաքեմ, զաւետիս Տեօղեան: Տէր ողորմ.:

Ինն Աստուած անեղ, էր միշտ ի Տոց Հօր, էացաւ ի մերս:
Ընդ մոգուց և գիւնս, ընծայս մաղբանաց, ընդունել հայցեմ: Տէր ողորմեա՛:

Թագաւորք հնդկաց, թօշաօք ազնիւ, բախանձեալ անձամբ,
Ժամադրեալ տեղոյն, ժամանեալ հասիւն, ժըրաջան դասուք: Տէր ողորմ.:

Ի Սաբայ եկեալ, ի սէր անմահին, ի սպառ ցնձացին,
Լոռափայլ սատեղք, լռանքանց շաղօք, լի սրտիւ ըղձամբ: Տէր ողորմ.:

Խայտալին հովիւք, խառնեալք ընդ հրեշտակս, խոշունքաւ սրբովք:
Ծերուն Սիմեօն, ճաղկեալքն ալեօք, ճանեալ ըզփրկիչն: Տէր ողորմեա՛:

Կամաւ Սոբոր Հոգոյն, կոյսն ճընակեր, կեանք ազգի մարդիկս:
Համաձայն և մեք, հովիւք և հրեշտակք, հրնչեմք միշտ ըզփառս: Տէր ողորմ.:

Զայն Հօր ի բարձանց, ձայնեալ ամրորդոյն, ձայնիւ վրկայիք:
Դամպար լռաւափայլ, դեկափար լեր ինձ, դողեղոյս բարեաց: Տէր ողորմ.:

Ճեմարան Բաւիկն, ձաձանց գերարսի, ձաշակ քաղցրութեան:
Մարտը աղաւնշոյդ, մարմին ըզգեցաւ, մարդացեալն Աստուած: Տէր ողորմ.:

Յիսուս միաճիւն, յերկնից խոնարհեալ, յարգանդի կոշիկն,
Նորագոյն բարիս, նրանեալ բնութեանս, նորոգ պարգեւէ: Տէր ողորմ.:

Շնորհօք Սոբոր Հոգոյն, շնորհատու բարեաց, շարժ գրարիս:
Ովհաննէս ազդեալ, որովայն ամրոյն, որ երկրպագեալ: Տէր ողորմ.:

Չէ յարուցեալ մեճ, չկայ ի Տեօղեղս կանանց, չիք ոք քան ըզնս:
Պանծալի կոշիդ, պատուական ընծայս, պարգեւեալ մոգուցն: Տէր ողորմ.:

Ջուրնի ի Յորդանան, ջերմեանոյ սիրով, ջանայր մկրտիլ:
Ռաբբի մարդասէր, շահ կենաց եղեր, շատ բարի շնորհեա՛: Տէր ողորմ.:

Սրովբէ վարսաշոր, Սիւնայ և Քորեք, սրբոքեան տեղիք:
Վերաշեալ ըզքեզ, վեհագոյն ի փառս, վերադասեցար: Տէր ողորմեա՛:

Տաճար լոշտեղէն, տարար յարգանդի, տոշն եղեր փրկչին:
Բաւք մարդկան սեռի, բարեշնչոյ թարշոյ, լոտեալ աղերսեմք: Տէր ողորմ.:

Յաշք վիրաց իմոց, ցաւագնեալ մարդասէր, ցըրոշեցին ի սպառ:
Իիշխի մարդանօք, շիշեալ աղաչեմ, շիշեղ գործ թարեաց: Տէր ողորմ.:

Փրկչիդ Յիսուսի, փրկողիդ ըզմեզ, փառս մատուցանեմք:
Քոց պաշտօնեկոց, քաշիչ լեր մեղաց, քոյին զըրոշեալքդ: Տէր ողորմ.:

ՏԱՂ Ս. ԱՍՏՈՐԱԾԱԾՆԵՐՆ

(ՅՈՐԴԱՆԱՅ ՔԱՂՅՐ ԵՒ ԱՆՈՅԷ)¹

Արեւ լուսատու, տաճար Աստուծոյ, Մարիամ,
Բանին բանաւոր անթառամ ծաղկոյ²:
Գոյն քո գեղեցիկ կարմիր վարդենոյ, Մարիամ,
Գուռն եղեր կենաց համասփիւռ լուսոյ:
Երանեալ սուրբ Կոյս ծընող Աստուծոյ
Ջարդարեալ փառօք ի Հոգոյն Սրբոյ:
Է զարմանազան ակըն մարգարտոյ
Ընտրեալ շառաւիղ ի Հոգւոյն Սրբոյ:
Թագունի փառաց անուն քո սիրոյ, Մարիամ,
Ժառանգորդ եղեր վերինն աթոռոյ:
Ի ժամ գիշերոյ³ աստղ առաւօտոյ
Լուսին բոլորեալ ի տասնուհինոյ.
Խնծոր ոսկեղէն զըրախտ նոնենոյ
Ծառ անմահութեան տերեւ վարդենոյ:
Կոյս անհամեմատ պարծանք մարդկայնոյ
Հարսնացեալ յերկինս դու Տեառն Աստուծոյ:
Ձայնըն հայրական հովանացեալ կոյս ի⁴ վե-
[րայ քո.
Ղամբար մշտափայլ ճըրագ լուսատու:

Հառազայթ փառաց անուն քո սիրոյ
Մայր կենարարին և Փրկչին մերոյ:
Յազգէն Եւայի ծով ծխածան⁵ ակն մարգարտոյ,
Նոր դու բարունակ և ողորդ լոշտոյ:
Շուշան գեղեցիկ տալազիտն և կայծ շափիւղոյ
Ո՛վ Արարչածին⁷ և դուստըր լուսոյ:
Չկայ⁸ ի մարդկային յազգս այլ նըման քո.
Պարծանաց տեղի և տուփ դու խնկոյ:
Ջուր քաղցրածաւալ ծարաւեալքս արբո՛.
Խահ երկնազընաց ճանապարհ սիրոյ:
Սուրբ Աստուածածին ծընող Աստուծոյ
Վասն մեր մաղթեալ զՅիսուս Որդին քո.
Տալ մեզ քաւութիւն զմեզ ազատել ի հրոյն գե-
[հենոյ]

Բամից համօրէն ժողովրդեան քո:
Յանկ բազկատարած և միջնորդ բարոյ
Իիսեա մաղթանօք վասն եկեղեցւոյ:
Փառք քեզ առաքեմք յամէն բերանոյ, Մարիամ
Քրիստոսի ծընող մայր անճառելոյ:

1. Այս պատկերակց զողորմիկ տաղին հեղինակը անճանօթ է, զէթ ինծի. կը հրատարակեմ 1653ի զրուած
նոտրագիր տաղարանէն, բաղադրուելով 1690ին Վենետիկ զրուած նոտրագիր տաղարանին հետ՝ ուր կան հետեւե-
լալ նշանակելի տարբերութիւնները. — 2. Վարդոյ. — 3. Գիշերի. — 4. Չեք. — 5. Չեք. — 6. Անթառամ վար-
դոյ. — 7. Ո՛վ արեւայածին եւն. — 8. Չկայր.

թմբ.

ՏԱՂ ԱՌ Ս. ԱՍՏՈՐԱԾԱԾՆԵՐՆ

(Ի ԳՐԻԳՈՐԻՍ ԱՂԹԱՄԱՐՏՈՅ)

Տապանակ կազմեալ անփուտ
Կըտակին փառաց անտուտ
Ընտրեալ ի բիւրուց դու զուտ
Տաճար լուսոյ մայր սուրբ Կոյս:
Ելեալ հոտ անճառելի
Խնկեալ բուրվառէզ ոսկի
Հուրն Աստուած ի քեզ վառի
Մայր Մանուէլի սուրբ Կոյս:
Բոտմամբ պաղատիմ Կուսիդ
Վասն իմ աղաչեալ զՈրդիդ
Որ ետդ ի հրեղէն արփիդ. Տաճար եւն:
Գըրեալ մակագիծ կըտակ
Սափոր մանանին ունակ
Բըղիւեալ յեղեմայ վըտակ. Մայր եւն:
Բաբունոյն եղեմ ծաղկած
Մեզ պատճառ եղեր կենաց
Լըցեր զեսայեան առած. Տաճար եւն:
Ի յերկրաւորաց նիւթոց
Թափանցիկ լուսոյն օդոց
Չհուրըն ծրարեալ քո ծոց
Դու պարծանք արարածոց:

Գաւազան Ահարոնի
Ծաղկեցաւ ի խորանին
Գուշակէր զծընունդ քոյին. Մայր եւն:
Ուրախ եղեւ մայրն Եւա
Անմարմինըն մարմնանայ
Ջխաւար մեղաց մեր բառնայ. Տաճար եւն:
Բախացիր Աղամ հայր մեր
Փըտեալ հնացեալ դու ծեր
Քեզ նորոգող եկեր. Մայր եւն:
Ի յերկինս առեալ դասէ
Ջգերեալսն ի սատանայէ
Ծընեալդ յանարատ Կուսէ. Տաճար եւն:
Սոսկալի աւուր մեծին
Լեր մեզ բարեխօս կրկին
Անարատդ Աստուածածին. Մայր եւն:
Էկեալ առ քեզ պաղատի
Գրիգորիսն Աղրաւարցի
Ասացէք Տէր ողորմի.
Կրկին ձեզ պարգեւեցի¹:

1. Այս տաղն ալ վանքիս յիշեալ նոտրագիր տաղարանէն է. ինչպէս վերջին տան բ. տողը, նոյնպէս տնազուլի
տառերը հեղինակին անունը կը կապեն. Տէր Գրիգորիսն:

թմբ.

ՏԵՐԱՄԱՅԵՐ

Շուրթըդ շրթին Աստուծոյ վառ համբոյրով
Տեսիլ յաւերժ դարերուն.
Անմահութիւնն, երանութիւնն հոգեթով
Լոյս-ծոցիդ մէջ կը զեղուն:
Խորհուրդներու դուն անապատն ես ամբաւ,
Ուսկից չանցաւ մարդ տըկար.
Կ'երկրպագեմ Ծաղկիդ որ հոն ժպտեցաւ՝
Արտասուելու ինձ համար:
Երբ ձեռքիդ մէջ - արքայութիւն՝ կը դիտեմ
Անհունութիւնը փոքրիկ,
Այն ու սարսուռ իսկոյն հոգիս կը պատեն,
Արարչութեան հրաշալիք:

Անսահմանին բազուկներն յար կ'օղակեն
Կոյս պարանոցըդ ոսկի.
Խառնէ՛, ո՛վ Մայր, գգուանքիդ հետ քնքշօրէն՝
Մեր տառապանքը ցաւի:
Ո՛վ Մայրութիւն աստուածաբեր, սուրբ արիւնն
Երակներուդ կուսական
Պատուած կողէն կը հոսի մեր Աստուծուն,
Եղեռներուն մեր փոխան:
Արիւնիդ գին, ցաւի ծընունդ մենք քեզի,
Մայր, այս աւեր աշխարհին
Ժըպիտ մ'անոյշ համբոյրներէն Յիսուսի
Որ խըռովքները դադրին:

2. ԵՂԻԱ ՓԵՏԻԿԵԱՆ